

Posudek školitele na disertační práci Petra Šimáka

Petr Šimák měl již při nástupu do doktorského studia o předmětu svého eminentního zájmu, a tedy i o tématu disertace jasno. Chtěl především analyzovat „čtení“ uměleckého textu, které by se inspirovalo postupy fenomenologie 20. století. Především zdůraznil význam „nepředpojatého“ kontaktu s uměleckým textem, jenž předpokládá eliminaci přivnesených významů (fenomenologické „závorkování“) a nazření „věci samé“. Mezi inspirátory Šimákova přístupu zaujímají snad nejvýraznější místo Paul Ricoeur, Hans Georg Gadamer a Jan Patočka. Jeho teze je spjata s kritickým vztahem k soudobé literárněhistorické praxi, která zastírá autentické vnímání uměleckého faktu druhořadými biografickými, historiografickými nebo sociologickými informacemi a pomíjí jeho status faktu estetického, čímž jej zbavuje jeho nejpodstatnějšího významu. Tato polemická pozice je stále aktuální, její význam neskončil Husserlovou polemikou s „psychologismem“ (tj. s individuálně determinovaným postojem). Tyto přístupy působí v literárněhistorické a literárněkritické praxi dodnes, a snad zákonitě a plodně, neboť přispívají k ustavení rámce, který podmiňuje vnímání uměleckého textu: jejich negativní působení se projeví, jestliže zcela zastíní hypotetický okamžik nezaujatého užití textu. Tento moment je důležitý pro základní akt veškeré interpretace, tj. pro uvědomění estetické hodnoty daného výtvaru.

Autor rozčleňuje analýzu třemi základními pojmy: zjevování, situovanost, atmosféra. Žádný z těchto pojmů není bez předchozích výskytů. Zjevování lze najít např. v požadavku Růženy Grebeníčkové na „přesné čtení“, situovanost je blízká např. Doleželovu pojmu „svět literárního díla“, pojem atmosféry se týká recepční problematiky, rozpracovávané především (nejen) tzv. kostnickou školou. Nicméně práce tyto pojmy systematizuje a uvádí do vzájemného vztahu a obohacuje o dílčí postřehy a poznatky. Ke kladům práce patří, že je dokládá často překvapivými odkazy k současné interpretační praxi. Tomuto problému je věnována nejrozsáhlejší část disertace.

Je na oponentech a následné diskusi, aby prokázala, nakolik se uchazeči tento záměr zdařil.

Podstatná část práce je pohledem na hledání oné linie v ruském myšlení, která výslovně nebo skrytě prozrazuje určité kontakty s fenomenologickými přístupy. Protože v minulé epoše nebylo možno tuto inspiraci v Rusku otevřeně deklarovat, je nutno ji sledovat často na určitých maskovaných náznacích myslitelského spříznění. Toto téma vyžaduje značný ponor a znalosti ruského kontextu, neboť musí být vyňato z jiných souvislostí nebo vůbec systematicky uchopeno. Autor začlenil řadu významných, byť většinou málo známých a uznávaných představitelů ruského literárněvědného myšlení do tohoto zorného pole (nejvýraznější mi připadá zjev Golosovkerův). Ruské sblížení s fenomenologickými přístupy není dosud podrobně (resp. filosoficky adekvátně) zpracováno: v

Rusku jsou populární především „historiosofické“ koncepce). Hledat v Rusku tento myslitelský model mi připadá zvlášť podnětné, protože se vymyká mainstreamovým ideologickým tendencím.

Jsem přesvědčen, že si předložená disertace zaslouží přijetí k obhajobě, ba že si zaslouží, aby jejímu autorovi byl přiznán titul Ph.D. Přečetl obsáhlou literaturu nejen k hlavnímu tématu, ale i k tématům pouze dokladovým (sekundární literatura např. k OBERIU), náročným filosofickým textům porozuměl a dovedl s nimi pracovat. Zejména však oceňuji jeho odvahu k pokusu o prosazení vlastní nosné teze.

Poněkud mne překvapilo, že se při obhajobě na této vysoké úrovni předpokládá též návrh známky, což bych pokládal za adekvátní postup při obhajobě bakalářských prací. Abych vyhověl předpisu, navrhuji známku „výborně“.

Praha, 6. 6. 2016

Prof. PhDr. Vladimír Svatoň, CSc.

školitel